

Leeslust op de Pabo

Het lectoraat van het Kenniscentrum van de Katholieke Pabo Zwolle (KPZ) is in 2013 een langdurig onderzoeksproject gestart naar een passend leescurriculum voor aanstaande leraren. In deze tekst presenteren we de resultaten van twee deelstudies: een evaluatieonderzoek naar de werking van bestaande en mogelijke leesbevorderingsactiviteiten en een casestudy waarin een docent het leesbevorderingstraject 'Lekker Lezen' met een groep studenten heeft uitgevoerd. De doelstelling van deze twee studies zijn tweeledig:

zicht krijgen op het beleefde effect van leesbevorderingsactiviteiten in het curriculum
zicht krijgen op de elementen uit een specifieke leesbevorderingsactiviteit die volgens de deelnemers zorgen voor plezier in het lezen en voor frequenter leesgedrag.

De Pabo biedt jaarlijks een aantal leesbevorderende activiteiten aan, maar de vraag is of studenten hierdoor meer gaan lezen. In 2014 is aan 96 studenten uit alle opleidingsjaren een vragenlijst voorgelegd waarin gevraagd is of zij op een 5-puntsschaal willen aangeven in welke mate de verschillende aangeboden leesactiviteiten ertoe hebben geleid dat zij meer zijn gaan lezen (1 = minder gaan lezen, 5 = meer gaan lezen). Tabel 1 geeft inzicht in de waardering van reeds aangeboden leesbevorderingsactiviteiten.

Aangeboden activiteit	Gemiddeld
Boekproeverij	3,15
Lezing kinderboekenschrijver	3,64
Klassikaal praten over boeken	3,27
Met mentorgroep boeken lenen	2,5
Voorleesdag	3,18
Themahoek in mediatheek	3,24
Gemiddeld	3,16

Tabel 1 – Beoordeling verschillende reeds aangeboden leesactiviteiten KPZ.

Uit het overzicht in Tabel 1 blijkt dat het vermeende effect van alle activiteiten – op één na – overwegend positief beoordeeld wordt. De lezing door een kinderboekenschrijver op de Pabo wordt het hoogst gewaardeerd (3,64), gevolgd door klassikaal praten over boeken (3,27) en een themahoek in de mediatheek (3,24). Alleen de activiteit ‘met mijn mentorgroep boeken lenen’ wordt overwegend negatief beoordeeld met een gemiddelde van 2,5. 41 studenten geven aan dat ze meer zijn gaan lezen door deze activiteiten, 48 studenten zijn niet meer gaan lezen en 7 studenten zijn helemaal niet meer gaan lezen.

Het is interessant om na te gaan of studenten die een positieve leesattitude hebben de werking van leesbevorderingsactiviteiten anders beoordelen dan studenten die neutraal staan ten aanzien van lezen. De gegevens uit deze vragenlijst zijn gekoppeld aan gegevens uit een eerdere, grotere studie naar leesprofielen van studenten (Groothengel 2016; Jongstra & Pauw 2015; Jongstra, Pauw & Adolfsen 2015). Er blijkt een klein verschil tussen de mate waarin studenten beïnvloed worden door de activiteiten door de KPZ en hun leesattitude. Opvallend is dat studenten met een neutrale leesattitude de activiteiten lager beoordelen dan studenten met een positieve leesattitude.

Naast naar de beoordeling van reeds uitgevoerde leesbevorderingsactiviteiten, is gekeken naar de waardering van andere activiteiten. Daarom hebben we onze studenten gevraagd om van 22 mogelijke leesbevorderingsactiviteiten aan te geven in hoeverre ze verwachten door deze activiteiten meer of minder te gaan lezen. Tevens is onderzocht in hoeverre de waarderingen tussen studenten met een neutrale of een positieve leesattitude verschillen.

Activiteit	Gemiddelde score	Neutrale leesattitude (n=36)	Positieve leesattitude (n=60)
1. Gratis abonnement op een tijdschrift over lezen	3,43	3,36	3,47
2. Gezamenlijk een verfilmd boek lezen	3,42	3,50	3,37
3. Boeken lezen met een bepaald thema, gekoppeld aan de stageklas	3,24	3,06	3,35
4. Audio en/of visueel materiaal aangeboden naast gelezen fragmenten	3,08	3,03	3,12
5. Stillezen	3,05	2,72	3,25
6. Lezing van een auteur van literatuur voor volwassenen	3,00	3,00	3,00
7. Speeddaten met boeken	2,96	2,89	2,98
8. Zwerfboeken door de klas	2,94	2,75	3,05
9. In jaar 3 of 4 kans voor speciaal programma	2,86	2,67	2,98
10. Workshop 'Jeugdrecensies schrijven' door een recensent	2,63	2,58	2,65
11. Foto's van docenten in de school met een korte tekst over de boeken die zij lezen	2,59	2,50	2,65
12. Docent leest elke les voor uit een boek	2,59	2,44	2,68
13. Elk college beginnen met een inspirerend citaat	2,50	2,44	2,53
14. <i>Google Lit Trip</i> tijdens het lezen	2,48	2,33	2,57
15. Groepsdiscussie voeren naar aanleiding van een gezamenlijk gelezen boek	2,40	2,25	2,48
16. Een <i>Role Playing Game</i>	2,27	2,22	2,30
17. Een verplichte leeslijst voor kinderboeken	2,24	2,28	2,22
18. Jaaroverstijgende leesclubs met dezelfde interesse	2,17	2,08	2,22
19. Leesclubs binnen mentorgroepen waarbij studenten zelf de boeken kiezen	2,16	1,94	2,28
20. Online discussiegroepen over boeken	2,09	2,25	2,00
21. Kleine leesclubs onder leiding van een docent	2,09	2,14	2,07
22. Leesportfolio bijhouden	2,04	1,92	2,12

Tabel 2 – Meest gewaardeerde leesbevorderende activiteit in relatie tot leesattitude.

Uit Tabel 2 blijkt dat het gratis abonnement op een tijdschrift over lezen het hoogst scoort bij studenten met een positieve leesattitude (3,47). Gezamenlijk een verfilmd boek lezen scoort het hoogst bij studenten met een neutrale leesattitude (3,50). Het lijkt erop dat de keuze voor een doeltreffende leesbevorderingsactiviteiten afhankelijk is van het leesprofiel van een student.

Lekker lezen

Studenten kunnen, in het kader van talentontwikkeling, uitgenodigd worden om boeken te lezen en hun ervaringen hierover uit te wisselen. Doel van het project is om studenten te laten ontdekken welke jeugd- en kinderboeken aantrekkelijk zijn om zelf, als jongvolwassene, te lezen. De gedachte is dat boeken die ze zelf, als zeventien-, achttienjarige graag hebben gelezen en waarover ze met enthousiasme kunnen praten, leesmotiverend zijn in een klas: de student heeft die boeken immers ook zelf met plezier gelezen en weet waarom die boeken de moeite waard zijn. Het project heeft nog een tweede doel: studenten enthousiasmeren om medestudenten via de digitale weg te informeren en te prikkelen.

Een groep van twaalf studenten startte in 2015 met het traject, bestaande uit vijf bijeenkomsten van anderhalf uur, onder leiding van een hogeschooldocent Nederlands. Het project werd na drie maanden afgerond. Alle studenten hebben vijf of zes boeken gelezen, nadat ze zelf hadden vastgesteld zo'n 40 pagina's in een uur te lezen. Over ieder boek schreven ze een korte recensie volgens een opzet die ze zelf hebben bedacht.

Een aantal elementen uit het project heeft ervoor gezorgd dat de leesmotivatie van de studenten hoog was: de studenten hebben (her)ontdekt dat ze veel plezier hebben in het lezen van mooie, boeiende, spannende, aangrijpende, verrassende verhalen. Ze hebben vastgesteld dat schrijvers die kiezen voor onderwerpen die anders worden benaderd dan ze verwachten, voor bijzondere plekken en een onbekende tijd, voor een ander perspectief en/of voor een personage dat goed wordt uitgediept en zich ontwikkelt, niet alleen voor kinderen interessant zijn, maar ook voor henzelf, jongvolwassenen. Ze hebben het gesprek over boeken als stimulerend en aanstekelijk ervaren en dat het helpt als er een begeleider is die ook zelf graag leest. Die kan boeken adviseren, zelf ook over verhalen vertellen en mee zoeken naar een boek in een bepaald genre. Het lezen had een functie, wat motiverend werkte; er werd niet gelezen voor een boekenlijst of voor een boekverslag, maar voor een informatieve weblog. Het project krijgt een vervolg.

Het lijkt erop dat het bieden van maatwerk door hogeschooldocenten in leesbevorderingsactiviteiten cruciaal is en dat het initiëren van interactie over het boek, hetzij door de auteur zelf, hetzij door belezen en leeslustige docenten, van grote waarde is in de ontwikkeling van studenten tot belezen leraren.

Referenties

Groothengel, M. (2016). *Pre-service teachers as engaged readers of children's literature: is it fiction?* [Master thesis]. Twente: Universiteit Twente.

Jongstra, W. & I. Pauw (2015). 'Belezen pabo-student? Een onderzoek naar de leesprofielen van studenten van de Katholieke Pabo Zwolle'. In: D. Schram (ed.). *Hoe maakbaar is de lezer? De doorgaande lijn in wetenschappelijk perspectief*. Amsterdam: Stichting Lezen, p. 185-205.

Jongstra, W., I. Pauw & A. Adolfsen (2015). "Pre-service teachers as engaged readers?". Paper presented at the *European Association for Research Learning and Instruction (EARLI)*. Cyprus: Limasol.